A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2010. október 21.*

A C-570/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (Ciprus) a Bírósághoz 2008. december 22-én érkezett, 2008. november 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Symvoulio Apochetefseon Lefkosias**

és

az **Anatheoritiki Archi Prosforon**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, D. Šváby, R. Silva de Lapuerta, Juhász E. (előadó) és J. Malenovský bírák,

* Az eljárás nyelve: görög.

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. március 25-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Symvoulio Apochetefseon Lefkosias képviseletében A. Aimilianidis és P. Christofidis dikigoroi,

– az Anatheoritiki Archi Prosforon képviseletében K. Lykourgos, A. Pantazi-Lamprou és M. Theoklitou, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Konstantinidis és I. Chatzigiannis meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2010. június 1-jei tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.) módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv (HL L 395., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 246. o.; a továbbiakban: 89/665 irányelv) 2. cikke (8) bekezdésének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Symvoulio Apochetefseon Lefkosias (nicosiai szennyvízmű, a továbbiakban: Symvoulio), ajánlatkérőnek minősülő közjogi jogi személy és az Anatheoritiki Archi Prosforon (közbeszerzési jogorvoslati hatóság), az ajánlatkérők közbeszerzésekkel kapcsolatban hozott határozataival szemben előterjesztett jogorvoslati kérelmek elbírálásáért felelős közigazgatási szerv között annak tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő, hogy a Symvoulio jogosult-e bírósági jogorvoslatot kezdeményezni az Anatheoritiki Archi Prosforon által hozott határozattal szemben.

Jogi háttér

Az uniós szabályozás

3 A 89/665 irányelv első preambulumbekezdésében megállapításra került, hogy a közbeszerzési irányelvek nem tartalmaznak különös rendelkezéseket a hatékony alkalmazásuk biztosítására.

4 Ezen irányelv harmadik preambulumbekezdése szerint:

„[…] a közbeszerzésnek a közösségi verseny előtti megnyitása szükségessé teszi az átláthatóság és a megkülönböztetéstől mentesség garanciáinak jelentős növelését; [és] […] annak érdekében, hogy ez kézzelfogható eredménnyel járjon, hatékony és gyors jogorvoslatoknak kell rendelkezésre állniuk a közbeszerzésre vonatkozó közösségi jog vagy az e jogot végrehajtó nemzeti szabályok megszegése esetében."

5 Az említett irányelv negyedik preambulumbekezdése kimondja:

„[…] néhány tagállamban a hatékony jogorvoslatok hiánya vagy a meglévő jogorvoslatok elégtelensége elriasztja a közösségi vállalkozásokat ajánlatok benyújtásától abban a tagállamban, ahol az ajánlatkérő letelepedett; […] ezért az érintett tagállamoknak orvosolniuk kell ezt a helyzetet."

6 Ugyanezen irányelv hetedik preambulumbekezdésének szövege a következő:

„[…] olyan esetekben, amikor a vállalkozások nem élnek jogorvoslati lehetőséggel, egyes jogsértések csak akkor orvosolhatók, ha létrehoztak egy sajátos mechanizmust.”

7 A 89/665 irányelv nyolcadik preambulumbekezdése kimondja:

„[…] ennek megfelelően ha a Bizottság tudomására jut, hogy egy szerződés-odaítélési eljárás során egyértelmű és nyilvánvaló jogsértést követtek el, képesnek kell lennie arra, hogy e jogsértésre felhívja az érintett tagállam illetékes hatóságai és az ajánlatkérő figyelmét annak érdekében, hogy az állítólagos jogsértés gyors orvoslására megfelelő lépéseket tegyenek.”

8 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok megtesznek minden szükséges intézkedést annak biztosítására, hogy – a 71/305/EGK, a 77/62/EGK és a 92/50/EGK […] irányelv hatálya alá tartozó szerződés-odaítélési eljárást [helyesen: eljárásokat] illetően – az ajánlatkérő által hozott határozatot [helyesen: határozatokat] eredményesen és főként a lehető leggyorsabban felül lehessen vizsgálni a következő cikkekben és különösen a 2. cikk (7) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelelően, valamint azon az alapon, hogy e határozat a közbeszerzések területén megsértette a Közösség jogszabályait vagy az e szabályokat végrehajtó nemzeti szabályokat [helyesen: hogy e határozatok megsértették a közbeszerzésekre vonatkozó közösségi jogot vagy az e jogot végrehajtó nemzeti szabályokat].

[…]

(3) A tagállamok biztosítják, hogy a tagállamok által megállapítandó részletes szabályok szerint legalább azon személyeknek legyen lehetőségük jogorvoslati eljárás igénybevételére, akiknek érdekében áll vagy állt egy adott [árubeszerzésre, építési beruházásra vagy szolgáltatásnyújtásra] irányuló közbeszerzési szerződés elnyerése, és állítólagos jogsértést szenvedtek, vagy fennáll ennek a kockázata. A tagállamok előírhatják különösen, hogy a jogorvoslatot kérő személy előzetesen értesítse az ajánlatkérőt az általa elszenvedett jogsértésről és jogorvoslatot kérő szándékáról."

9 A 89/665 irányelv 2. cikke (7) bekezdésének és (8) bekezdése első albekezdésének szövege a következő:

„(7) A tagállamok biztosítják, hogy a jogorvoslati eljárásokért felelős testületek által hozott határozatokat hatékonyan lehessen végrehajtani.

(8) Amennyiben a jogorvoslati eljárásokért felelős testületek jellegüket tekintve nem bírói testületek, határozataikat mindig írásban kell indokolniuk. Továbbá erre az esetre rendelkezéseket kell hozni olyan eljárások biztosítására, amelyek révén a jogorvoslati testület által hozott valamennyi, állítólagosan jogellenes intézkedést vagy a testületre átruházott hatáskörök gyakorlása során elkövetett bármilyen állítólagos hibát igazságszolgáltatási jogorvoslat [helyesen: bírósági jogorvoslat] vagy egy olyan más testület által nyújtott jogorvoslat tárgyává lehet tenni, amely [az EUMSZ 267. cikk] értelmében bíróság, és mind az ajánlatkérőtől, mind pedig a jogorvoslati testülettől független."

10 Az említett irányelv 3. cikke beavatkozási jogot ír elő a Bizottság számára, amennyiben a szerződés megkötését megelőzően megállapítja, hogy a szerződés-odaítélési eljárás során egyértelműen és nyilvánvalóan megsértették az irányadó uniós jogot.

A nemzeti szabályozás

11 A ciprusi alkotmány (a továbbiakban: alkotmány) 146. cikkének (1) bekezdése az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (a Ciprusi Köztársaság legfelsőbb bírósága) kizárólagos hatáskörébe utalja a közigazgatási szervek határozatai jogszerűségének, illetve e szervek mulasztásainak bírósági felülvizsgálatát.

12 Az alkotmány 146. cikkének (2) bekezdése értelmében:

„Jogorvoslati kérelmet bármely személy előterjeszthet, akinek az őt egyénileg vagy valamely közösség tagjaként megillető, létező jogos érdekét a határozat, jogi aktus vagy mulasztás közvetlenül és hátrányosan érinti."

13 Az árubeszerzésekre, az építési beruházásokra és a szolgáltatásnyújtásokra irányuló közbeszerzési eljárásokról szóló 101 (I)/2003 törvény célja annak biztosítása, hogy a ciprusi szabályozás megfeleljen az irányadó uniós szabályozásnak, ideértve a 89/665 irányelvet is. E törvénynek a 181 (I)/2004 törvénnyel módosított 60. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben az érdekelt magára nézve sérelmesnek találja a közbeszerzési jogorvoslati hatóság határozatát, az alkotmány 146. cikke értelmében keresetet nyújthat be az Anotato Dikastirio [tis Kypriakis Dimokratiashoz]. E jogorvoslati eszközt az ajánlatkérő is igénybe veheti, amennyiben a közbeszerzési jogorvoslati hatóság határozatát iratokkal megfelelően alátámasztva jogellenesnek véli."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14 A Symvoulio a 101 (I)/2003 törvény értelmében a közbeszerzési eljárások keretében ajánlatkérőként jár el.

15 Az Anatheoritiki Archi Prosforon létrehozására a ciprusi jognak a közbeszerzési eljárásokra vonatkozó uniós szabályozáshoz és különösen a 89/665 irányelvhez történő igazítása keretében került sor. E szerv tehát a 89/665 irányelv 2. cikkének (8) bekezdése értelmében vett, jogorvoslati eljárásokért felelős, jellegét tekintve nem bírói testületnek minősül, amely hatásköreit a fent említett törvény rendelkezései alapján gyakorolja.

16 Az Anatheoritiki Archi Prosforon egy vállalkozás által előterjesztett jogorvoslati kérelem nyomán 2006. február 14-én megsemmisítette a Symvoulio azon határozatát, amelyben egy versenytárs vállalkozás által benyújtott ajánlatot fogadott el. Az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias illetékes tanácsa előtt 2006. március 31-én benyújtott keresettel a Symvoulio az Anatheoritiki Archi Prosforon e határozatának megsemmisítését kérte.

17 A bírósági eljárás során, 2007. december 17-én az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias teljes ülése ítéletet hozott egy másik közbeszerzési tárgyú ügyben, amelyben kimondta, hogy az alkotmány 146. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az nem biztosít kereshetőségi jogot az ajánlatkérők számára az Anatheoritiki Archi Prosforon megsemmisítő határozatával szemben, és hogy a 101 (I)/2003 törvény 60. cikke nem alkalmazandó.

18 Az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias ezen álláspontja, amely ezentúl állandó ítélkezési gyakorlatnak minősül, azon a megfontoláson alapszik, hogy az Anatheoritiki Archi Prosforon határozata nem minősül olyan határozatnak, amelyet az érintett ajánlatkérő által lefolytatott eljárástól független közigazgatási szerv hozott. E határozat tehát nem az ajánlatkérő érdekét, hanem általában a közbeszerzési eljárások jogszerű lefolytatásához fűződő közérdeket érinti. Az ajánlatkérő és az Anatheoritiki Archi Prosforon a szóban forgó eljárás tekintetében ugyanazon közigazgatási mechanizmus elemeit képezik, így alkalmazni kell azt az általános elvet, miszerint valamely közigazgatási ágazat egyik szerve nem hivatkozhat jogos érdekre ugyanazon ágazat más szervével szemben, és lényegében nem állhat azzal jogvitában.

19 Az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratiasnak az alapügyben a Symvoulio keresete folytán eljáró tanácsa megállapítja, hogy e bíróság teljes ülésének fent említett álláspontját kizárólag az alkotmány 146. cikke alapján fogadták el, anélkül hogy felmerült volna az uniós jog alkalmazásának és értelmezésének kérdése.

20 Márpedig e tanács megállapította, hogy a 101 (I)/2003 törvény 60. cikke, amely biztosítja a közbeszerzésekre vonatkozó uniós jog nemzeti jogba történő átültetését, az alkotmány 146. cikkének értelmezésétől függetlenül alkalmazandó, amelyet következésképpen az uniós jognak megfelelően kell értelmezni. Mivel a 89/665 irányelv 2. cikke (8) bekezdésének első albekezdését az alapeljárásban felmerült kérdésre adandó válasz szempontjából a Bíróság még nem értelmezte ítélkezési gyakorlatában, az eljáró tanács úgy ítéli meg, hogy az uniós jog egységes értelmezésének és alkalmazásának biztosítása érdekében elengedhetetlen, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek a Bíróság elé.

21 Ugyanezen tanács azt is hangsúlyozza, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias teljes ülésének fent említett határozata nem fosztja meg e tanácsot attól a lehetőségtől, hogy diszkrecionális jogkörében eljárva mérlegelje annak szükségességét, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé (a 166/73. sz. Rheinmühlen-Düsseldorf ügyben 1974. január 16-án hozott ítélet [EBHT 1974., 33. o.] 4. pontja).

22 A fenti megfontolások fényében az Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratiasnak az alapügyben eljáró tanácsa úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és az alábbi kérdést terjeszti előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„A 89/665[…] irányelv 2. cikkének (8) bekezdése biztosítja-e az ajánlatkérőknek a bírósági jogorvoslat jogát a jogorvoslati eljárásokért felelős testületek megsemmisítő határozataival szemben, amennyiben ez utóbbiak nem bírói testületek?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

23 E kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 89/665 irányelv 2. cikkének (8) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállamokat kötelezi arra, hogy a közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárásokért felelős, bíróságnak nem minősülő testületek határozataival szemben az ajánlatkérők számára is bírósági jogorvoslatot tegyenek lehetővé.

24 Mindenekelőtt a 89/665 irányelv rendelkezéseinek nyelvtani értelmezése alapján e kérdés megválaszolása érdekében meg kell állapítani először is, hogy ezen irányelv negyedik és hetedik preambulumbekezdése kifejezetten a „közösségi vállalkozásokat" jelöli meg a közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárások kezdeményezőjeként.

25 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése azzal a fordulattal, hogy „legalább azon személyeknek legyen lehetőségük jogorvoslati eljárás igénybevételére, akiknek érdekében áll vagy állt egy adott […] közbeszerzési szerződés elnyerése", meghatározza azon személyek körét, amelyek számára ezen irányelv alapján kötelezően jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani.

26 Harmadszor a jelen ítélet előző pontjában kifejtett megfontolások alátámasztására hangsúlyozni kell, hogy amint az a 89/665 irányelv hetedik preambulumbekezdéséből kitűnik, az uniós jogalkotó számolt azzal az eshetőséggel, hogy egyes jogsértések nem orvosolhatók abban az esetben, ha a vállalkozások a jogellenes vagy hibás határozatokkal szemben nem élnek jogorvoslattal, mivel ilyen határozatokat a jogorvoslati eljárásokért felelős, bíróságnak nem minősülő testületek is hozhatnak. Márpedig az ilyen helyzetek kezelése érdekében a 89/665 irányelv 3. cikke a Bizottság számára az e rendelkezésben meghatározott eljárás szerint általános beavatkozási jogkört ír elő.

27 Ennélfogva a 89/665 irányelv rendelkezéseinek szövege nem tartalmaz olyan utalást, amelyből azt a következtetést lehetne levonni, hogy az uniós jogalkotó az ajánlatkérőket is a közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárások kezdeményezőjeként kívánta kezelni. Ezen irányelv 2. cikke (8) bekezdésének rendelkezéseit ezért úgy kell tekinteni, mint amelyek a tagállamokkal szemben meghatározott garanciákat tartalmazó, sajátos követelményt fogalmaznak meg arra az esetre, amikor a jogorvoslati eljárásokért felelős testületek nem minősülnek bíróságnak, és e

rendelkezések nem módosítják azon személyek körét, akik számára az említett irányelv értelmében jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani.

28 Ezt a következtetést támasztja alá a 89/665 irányelv célja is.

29 Ezen irányelv első és harmadik preambulumbekezdése ugyanis az irányelv elfogadása során követett célt a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos alapvető szabályokat tartalmazó irányelvek által követett célokkal összefüggésben fogalmazza meg. Mivel ez utóbbi irányelvek célja a közbeszerzéseknek az Unión belüli verseny előtti megnyitása az átláthatóság és a hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség feltételeinek megteremtésével, és mivel az említett irányelvek nem tartalmaznak különös rendelkezéseket a hatékony alkalmazásuk biztosítására, e szerepet a 89/665 irányelv tölti be azáltal, hogy a tagállamok számára kötelezettségként írja elő hatékony és gyors jogorvoslati eljárások biztosítását.

30 Ennélfogva a 89/665 irányelv elfogadásának oka az, hogy megfelelő jogorvoslati eljárások létrehozásával lehetővé tegye az uniós jog közbeszerzésekre vonatkozó alapvető szabályainak megfelelő alkalmazását, amelyek célja az, hogy a tagállamokban letelepedett gazdasági szereplők számára biztosítsa a közbeszerzéseknek a tisztességes és a lehető legszélesebb körű verseny előtti megnyitását (lásd ebben az értelemben a C-337/06. sz., Bayerischer Rundfunk és társai ügyben 2007. december 13-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-11173. o.] 38. és 39. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

31 A jelen ítélet 29. pontjában kifejtett megfontolásokat másfelől alátámasztják a 89/665/EGK és a 92/13/EGK tanácsi irányelvnek a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó jogorvoslati eljárások hatékonyságának javítása tekintetében történő módosításáról szóló, 2007. december 11-i 2007/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 335., 31. o.) rendelkezései. Ezen irányelv, noha időbeli hatálya alapján az alapügy tényállására nem alkalmazandó, hasznos szempontokat tartalmaz a 89/665 irányelvvel létrehozott rendszer értelmezéséhez, mivel e rendszert nem módosítja,

hanem (3) preambulumbekezdése értelmében „a közösségi jogalkotó által célul kitűzött eredmények elérését szolgáló alapvető pontosításokat” kíván bevezetni a korábbi irányelvhez képest.

32 Így a 2007/66 irányelv – többek között a (4), (6), (7), (14) és (27) preambulumbekezdésében – az „érintett ajánlattevőket” és a „gazdasági szereplőket” jelöli meg az ezen irányelv által biztosítani kívánt hatékony bírói jogvédelemben részesülő személyekként és a jogorvoslati eljárások kezdeményezőiként.

33 Emellett hangsúlyozni kell, hogy a 2007/66 irányelvvel módosított 89/665 irányelv 1. cikkének címe ezentúl „A jogorvoslati eljárások alkalmazási köre és rendelkezésre állása”, míg 2. cikkének címe „A jogorvoslati eljárásokra vonatkozó előírások”. Ez alátámasztja azt a megfontolást, miszerint a 89/665 irányelv 2. cikke (8) bekezdésének – illetve ezentúl (9) bekezdésének – értelmében a tagállamok számára előírt azon kötelezettség, hogy a jogorvoslati eljárásokért felelős, bíróságnak nem minősülő testületek határozataival szemben bírósági jogorvoslatot tegyenek lehetővé, az említett irányelv sajátos követelményének minősül, és nem vonja az ajánlatkérőket a hatálya alá eső szereplők körébe.

34 Emellett a 2007/66 irányelvvel módosított 89/665 irányelv 3. cikkének címe ezentúl „Korrekciós mechanizmus”, és megerősíti a Bizottság általános beavatkozási jogát az uniós jog súlyos megsértése esetén.

35 Ebből következik, hogy a 89/665 irányelv 2. cikkének (8) bekezdése nem követeli meg a tagállamoktól, hogy az ajánlatkérők számára is bírósági jogorvoslatot tegyenek lehetővé.

36 Tekintettel azonban a 89/665 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésében a tagállamok számára előírt azon kötelezettségre, hogy „legalább" az e rendelkezésben meghatározott személyek számára biztosítsák a jogorvoslat lehetőségét, továbbá figyelembe véve a tagállamok eljárási autonómiáját, meg kell állapítani, hogy ez utóbbiaknak semmi sem tiltja, hogy – arra az esetre, ha a jogorvoslati eljárásokért felelős, bíróságnak nem minősülő testületek megsemmisítik az ajánlatkérő határozatát – adott esetben az ajánlatkérőkre is kiterjesszék azon személyek körét, amelyek számára a fenti rendelkezés értelmében biztosított a jogorvoslat lehetősége.

37 Azon érv, miszerint az ilyen értelmezés veszélyeztetheti az uniós jog egységes alkalmazását, nem fogadható el, mivel a 89/665 irányelvnek – amint 1. cikkének (3) bekezdéséből is kitűnik – nem célja a vonatkozó nemzeti szabályok teljes harmonizációja.

38 Következésképpen a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 89/665 irányelv 2. cikkének (8) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy a közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárásokért felelős, bíróságnak nem minősülő testületek határozataival szemben az ajánlatkérők számára is lehetővé tegyék a bírósági jogorvoslatot. E rendelkezés azonban nem tiltja a tagállamok számára, hogy saját jogrendjükben adott esetben az ajánlatkérők számára is biztosítsák az ilyen bírósági jogorvoslatot.

A költségekről

39 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelvvel módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének (8) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy a közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárásokért felelős, bíróságnak nem minősülő testületek határozataival szemben az ajánlatkérők számára is lehetővé tegyék a bírósági jogorvoslatot. E rendelkezés azonban nem tiltja a tagállamok számára, hogy saját jogrendjükben adott esetben az ajánlatkérők számára is biztosítsák az ilyen bírósági jogorvoslatot.

Aláírások